

Оценяване по учебни предмети в МО „Обществени науки и гражданско образование и физическо възпитание и спорт”

I. История и цивилизации

II. География и икономика

III. Философия

IV. Гражданско образование

V. Физическо възпитание и спорт

VI. Музика

I. Оценяване по История и цивилизации

Критериите по история и цивилизации са съобразени с Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

Срочната/годишната оценката по предмета История и цивилизации се формира в зависимост от резултатите на ученика от:

- Тест за определяне на входно ниво, проведен в началото на учебната година за 10 клас
- Тест, проведен по време на учебния срок по основните теми по класове:
- Устно изпитване, в това число участие в час, работа с историческа карта, устен или писмен анализ на исторически извор, схеми, диаграми, миниатюри, плакати, картини и др.
- Домашни работи върху отговор на исторически въпрос и писмен анализ на исторически извори.
- Разработване и представяне на ученически проекти, доклади, научни съобщения.

Всеки ученик има право да подобри оценката си от направени тестове, като новата оценка не заменя наличната, а се добавя към другите оценки със съответната тежест.

Всеки ученик трябва да направи съответния брой тестове върху учебното съдържание по История и цивилизация, както следва:

Клас	Първи срок	Брой	Втори срок	Брой
9.	1.Новото време XV-XVII век. Писмено изпитване за оценка на знанията, уменията и компетентностите. 2.Векът на Просвещението. 3.Векът на национализма. Писмена проверка на основни знания, умения и компетентности.	3	1. Светът от Първата световна война до 1945 г. Писмено изпитване за оценка на знанията, уменията и компетентностите. 2. Светът след 1945 година. Писмена проверка на основни знания, умения и компетентности.	2
10.	1.Светът XV-XX век. Тест за входно ниво. Писмена проверка за оценка на основни знания, умения и компетентности. 2.Българската държава VII-XI век. (Първо българско царство.) Писмена проверка за оценка на основни знания, умения и компетентности. 3. Българската държава XII-XIV век. (Второ българско царство.) Писмена проверка за оценка на основни знания, умения и компетентности.	3	1. Българите XVIII – XIX век. Писмено изпитване за оценка на знанията, уменията и компетентностите. 2. България от Освобождението до войните (1912-1918 г.). Писмена проверка на основни знания, умения и компетентности.	2

Скала за оценяване на тестовете или прилагане на формула:

30-45% среден

45-60% добър

60-75% много добър

75 до 100% отличен или оценка по формулата

$$\text{Оценка} = 2 + 4 \frac{\text{Бал} - \text{ученика}}{\text{Максимален} - \text{бал}}$$

Формат на теста по история и цивилизации- типове задачи: (Изцяло съобразени с изискванията на ДООИ за учебно съдържание по история и цивилизация)

1. Познаване и боравене с исторически понятия.
2. Работа с линия на времето и други задачи, свързани с хронология.
3. Познаване на историческите личности и приноса на личността в историята.
4. Познаване на културно-историческото наследство и определяне на неговото място в световната културно-историческа съкровищница.
5. Познаване на важни събития, умения за проследяване на причинно-следствена връзка.
6. Разпознаване и описание на историческите явления и проблеми.

При оценка на устните и писмени изисквания се прилагат следните критерии:

Слаб 2 – материалът не е овладян, не се познават терминологията и понятията, няма формирани знания и умения.

Среден 3 – овладяна е основната терминология, разпознават се исторически понятия, свързани с конкретна тема, възпроизвеждат се знания – дати, събития, идеи, термини, но повърхностно.

Добър 4 – назовават се и се илюстрират с примери събития, идеи, термини, може да резюмира, обобщава и да сравнява явления, понятия, личности, но има пропуски в знанията.

Много добър 5 – обучаваният има значителни познания, които използва за да подрежда, сравнява, анализира и класифицира явления, понятия, личности, конструира цялостна и достоверна картина на историческия процес с малки пропуски в изложението.

Отличен 6 – материалът се владее отлично, назовават се, разпознават и се подреждат в йерархичен ред събития и дати, правилно се формулират явления и понятия, информацията се преработва-правят се обобщения и изводи, степенуват се причинно-следствени връзки, оценява се значение на събитията или личностите, решават се казуси, доказват се тези.

II. Оценяване по География и икономика

Срочната/годишната оценка по предмета География и икономика се формира в зависимост от резултатите на ученика от:

- Тест за определяне на входно ниво за 10 клас, проведен в началото на учебната година. За учениците от 9 клас не се предвижда определяне на входно ниво.
- Тестове, проведени по време на учебния срок по класове.

Всеки ученик има право да подобри оценката си от направените тестове, като новата оценка не заменя наличната, а се добавя към другите оценки със съответната тежест.

Всеки ученик трябва да направи съответния брой тестове върху учебното съдържание по География и икономика, както следва:

Клас	Първи срок	Име на тест	Втори срок	Име на тест
9	2	<ul style="list-style-type: none"> • Форма и движения на Земята • Атмосфера и хидросфера	2	<ul style="list-style-type: none"> • Природата на Земята • Население, селища и световно стопанство
10	3	<ul style="list-style-type: none"> • Входно равнище • Природни компоненти • Природни области	2	<ul style="list-style-type: none"> • Национално стопанство • Райони за планиране в Южна България

Скалата за оценяване на тестовете може да бъде точково-оценъчна или по формула.

Точково-оценъчна скала:

Оценка	Проценти	Точки (при максимален брой 100)
Слаб 2	До 24	До 24
Среден 3	25-37	25-37
Добър 4	38-62	38-62
Много добър 5	63-87	63-87
Отличен 6	88-100	88-100

Формула за оценяване на тестовете:

Оценка = $2 + n \cdot (4 / N_{\max})$, където

n = получените точки от верните отговори

$N_{\max}$ = максимален брой точки от теста

- Домашни работи, в това число контурни карти и разработени проекти;
- Устно/писмено изпитване, в това число участие в час и работа с атлас и географска карта.

Критерии за оценяване на устно/писмено изпитване:

Оценка **СЛАБ** се поставя на работа, в която не се познава съдържанието на темата, показани са незначителни откъслечни знания, липсва структура и план. Допуснати са груби смислови, фактологични, стилови и правописни грешки.

Оценка **СРЕДЕН** се поставя на работа, в която не е обхванато цялото съдържание на темата, липсва системност. Погрешно са включени природни и стопански обекти от съседни райони и други отраслови теми, доста грешки и пропуски, лошо оформление, липсват отделни точки от плана.

Оценка **ДОБЪР** се поставя на работа, в която е разгледано основното съдържание на темата. Анализът е ограничен по отношение на дълбочина и обхват - преобладават констатации на фактите. Използваната информация не е достатъчна за пълен анализ и изводи. Направени са малко фактически грешки.

Оценка **МНОГО ДОБЪР** се поставя на работа, в която знанията са изложени системно и вярно, допуснати са незначителни фактически пропуски при някои от основните проблеми. Изложените многобройни факти и цифров материал са логически обвързани, обосновани и включени в цялостния облик на темата. При някои от основните проблеми анализът не е направен с необходимата задълбоченост. Няма смислови, фактически и правописни грешки.

Оценка **ОТЛИЧЕН** се поставя на работа, която има системно, подробно и актуализирано изложение, наличие на собствено мнение, задълбочен анализ на фактите и връзките между тях, липсват фактически и правописни грешки.

Ш. Оценяване по Философия

Оценяването по философия е свързано с постигането на ДОО. То е в съответствие с Наредба № 11 от 2016 г. на МОН за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

И. Критерии за оценяване:

Оценяването на учениците включва следните критерии:

- Познания – проявяват се в извършване на познавателен процес при овладяване на учебния материал
- Умения – свързани с приложението на придобитите познания. Те са индикатор за възможностите на ученика при решаване на определена теоретическа и практическа задача
- Компетентности – те са способност за постигане и прилагане на знанията и уменията в решаването на познавателни и практически задачи

Оценяваните компетентности на учениците включват:

- Знае, разбира и прилага изучавания материал
- Притежава логическа култура и умения за аргументиране
- Умее да разбира и оценява теоретични и жизнени ситуации
- Умее да създава и аргументира собствени идеи, свързани с общочовешките ценности и гражданското самосъзнание
- Умее да осмисля и създава философски текст

II. Форма на оценяване

Оценките по философия за срока/годината се формират в зависимост от резултатите на ученика от:

- тест за определяне на входно ниво за 9 и 10 клас
- тестове с въпроси с избираем отговор и въпроси със свободен отговор. Тестовите, провеждани по учебни предмети са:

VIII клас - философия – I срок – тест „Личност и себепознание“.

II срок – тест „Личност и социална среда“.

IX клас – философия – I срок – тест „Ценности и норми“.

II срок – тест „Човекът и изкуството“.

X клас – философия – I срок – тест „Език и критическо мислене; тест „Философско познание за света“

II срок – тест „Човек, познание, общество“; тест: „Политическа философия и философия на правото“

Тестовете се оценяват по точкова скала, приравнена към шестобалната система.

Оценяването по философия включва:

- устно изпитване – анализ на философски фрагменти, анализ на казуси, участие в дискусии;
- създаване на философски текст – писмени работи по зададена тема/въпрос, философско есе, анализ на философски фрагменти;
- самостоятелни задачи – домашна работа, доклади, проекти, публично представяне

Оценяването на писмените работи/есета е в съответствие със следните показатели:

- ✓ разбиране на темата/въпроса на писмената работа/есето – до 5 т.
- ✓ познаване и анализ на философски аргументи за различни позиции по въпроса – до 10 т.
- ✓ познаване и правилно използване на понятия и връзката им с темата на въпроса/есето – до 10 т.
- ✓ Представяне на оригинална лична позиция, логически обоснована – до 7 т.
- ✓ Езикова култура, ясна логическа структура (теза и аргументи) и оформяне на текста – до 3 т.

Скала за оценяване:

0 т. – 5 т. – слаб 2

5 т. – 10 т. – среден 3

10 т. – 20 т. – добър 4

20 т. 30 т. – мн.добър 5

30 т. – 35 т. – отличен 6

III. Равнища на оценяване

I равнище – оценка слаб. Ученикът не удовлетворява очакваните резултати, не владее посочените в програмата знания, умения и компетентности. Не демонстрира езикова, мисловна и изразна култура.

II равнище – оценка среден. Ученикът разпознава философски идеи, понятия и тези на ниво репродуктивни знания, частично владее и прилага умения за проблематизиране и анализиране на различни гледни точки.

III равнище – оценка добър. Ученикът разбира и тълкува идея, понятие, теза, трансформира и интерпретира знанието. Владее и прилага умения за философско осмисляне, аргументира лична позиция, но не прилага алтернативи и решения.

IV равнище – оценка много добър. Ученикът показва познание за причинно-следствените връзки и основания на проблемите. Анализира и аргументира различни позиции и варианти. Прилага умения за проблематизиране на ситуации, предлага алтернативи и прави обобщения. Демонстрира езикова и философска култура.

V равнище – оценка отличен. Ученикът прави връзка между наличното философско познание и конкретни процеси и явления от обществения живот. Прави оценка и изказва съждения на основата на философско познание и личен опит. Демонстрира критическо мислене и връзка между социалния и личния контекст. Проявява умения за постигане на съответствие между цели и резултати, разпознава и разкрива личната и обществена значимост на резултата. Демонстрира езикова, философска и логическа култура.

Срочната и годишна оценка на учениците се формира от:

- Индивидуално участие в работата в клас / анализ на текст, дискусии, анализ на казуси, проекти и др./
- Индивидуални писмени задачи / домашни работи – анализ на текст, есе, анализ на казуси и др./
- Контролни работи / писмени изпитвания /
- Участие в групови практически дейности / дискусии, казуси, проекти, презентации и др./

IV. Оценяване по Гражданско образование

Оценяването по Гражданско образование е свързано с постигането на Държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка.

В резултат от обучението по Гражданско образование учениците придобиват следните комплексни социални и граждански компетентности:

- критическо мислене и рационална аргументация;
- конструктивно участие в диалог и дебат;
- вземане на решения и решаване на проблеми;
- създаване и управление на проекти;
- конструктивно общуване и взаимодействие;
- отговорно участие в социалния и политическия живот;
- медийна грамотност.

I. Методи и форми за оценяване на постиженията на учениците

- Текущи оценки се поставят върху резултатите от практическата работа на учениците при приключване на всяка тема;
- Оценяват се равнището на теоретичните и фактологичните знания, познавателните и практическите умения, както и креативността, инициативността, предприемчивостта и творческите изяви и постижения;
- Оценяват се уменията за осъществяване на устна и писмена комуникация с използване на точна терминология;
- Оценяват се практическите умения за създаване на проекти;
- Определя се входното ниво по ГО за XII клас;
- Установява се изходното ниво с тест в края на учебната година.

Тестовите, провеждани през учебната година са:

XI клас Първи срок – тест: „Гражданите, политиката и демокрацията“

Втори срок – тест: „Граждански права, отговорности и различия в обществото“

XII клас Първи срок – тест – Входно ниво

– тест: „Гражданите, властта и държавата“

Втори срок - тест: „България и глобалните проблеми“

Тестовите се оценяват по точкова скала, приравнена към шестобалната система.

Оценяването по гражданско образование включва:

- Отговор на поставени въпроси, решаване на казуси, участие в дискусия и дебат, работа с текст и документи;

- Писмени задачи – създаване на текст по зададена тема/ въпрос, есе, анализ на фрагменти;
- Самостоятелни и групови практически дейности – проучване и изследване, доклади, участие в инициативи, разработване на проекти.

II. Равнища на оценяване

I равнище – оценка слаб. Ученикът не удовлетворява очакваните резултати, не владее посочените в програмата знания, умения и компетентности. Не демонстрира езикова, мисловна и изразна култура.

II равнище – оценка среден. Ученикът разпознава идеи, понятия и тези на ниво репродуктивни знания, частично владее и прилага умения за проблематизиране и анализиране на различни гледни точки.

III равнище – оценка добър. Ученикът разбира и тълкува идея, понятие, теза, трансформира и интерпретира знанието. Владее и прилага умения за аргументиране на лична позиция, но не прилага алтернативи и решения.

IV равнище – оценка много добър. Ученикът показва познание за критическо мислене и аргументация. Анализира и аргументира различни позиции и варианти. Прилага умения за проблематизиране на ситуации, предлага алтернативи и прави обобщения.

V равнище – оценка отличен. Ученикът прави връзка между наличното познание и конкретни процеси и явления от обществения и политическия живот. Прави оценка и изказва съждения на основата на лична позиция. Демонстрира умения за връзка между личния и социалния опит, за постигане на съответствие между цели и резултати, за вземане на решения и решаване на проблеми. Проявява гражданска позиция и култура.

V. Оценяване по Физическо възпитание и спорт

I. Критерии

1. Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на ученика във физическото възпитание и спорт:

- Оценка за правилно изпълнение на изучаваните двигателни действия /качество на изпълнението/;
- Оценка за достигнатото равнище на физическата дееспособност /количествен резултат/;
- Оценка за проявено отношение и положени усилия /прираст в количествено и качествено отношение/.

2. Цели на обучението

- На основата на вложен труд и положени усилия, да се повишат адаптационните възможности на организма за противодействие на хиподинамията и на вредните влияния застрашаващи здравето и живота на учениците;
- Целенасочена работа за добро физическо развитие и хармонично структурно изграждане на организма на младежите и девойките;
- Обогаляване и усъвършенстване двигателната култура на младежите и девойките и формиране на социални мотиви, на интереси, на отношения, на потребност от системни занимания с физически упражнения и спорт;
- Усъвършенстване и детайлизиране на спортната техника и тактика по спортните игри;
- Прилагане на спортно – технически и тактически знания, умения и навици от спортните игри;
- Формиране на способността на учениците да наблюдават и оценяват своето представяне и представянето на другите;
- Удовлетворяване потребностите на учениците от движение и спорт;
- Използване на наличните средства.

3. Очаквани резултати

- Усвояване на необходимия минимум от знания от областта на хигиената, на медицината, физическата култура и спорт, на туризма, за да се изгради убеденост, че грижата за собственото здраве е първостепенна грижа на всеки човек;

- Развиване и усъвършенстване техниката на жизнено важни двигателни умения и навици от основните видове спорт. Формиране на способности за прилагането им в различни по сложност условия в реалния живот.
- С помощта на средствата на физическата култура и спорт, да развият умения да мислят, да взимат самостоятелно решения и да поемат отговорност.
- Владее на ефективната техника на спортните игри и участие в отборни тактически действия;
- Постигане на висока ефективност при изпълнение на технико-тактически задачи по време на учебния процес;
- Създаване на умения за работа в екип.

II. Форма на оценяване:

1. Оценката по физическо възпитание и спорт за срока се формира в зависимост от резултатите на ученика от:

- Оценка за правилно изпълнение на изучаваните двигателни действия и техника на изпълнение на елементите по съответния вид спорт;
- Оценка на изпълнение на комплекс от волейболни /за първия срок/ и баскетболни /за втория срок/ елементи изучавани в часовете по физическо възпитание и срок. Сложността на изпълнение на елементите нараства с преминаване в следващия клас, като в 12 клас е най-сложен комплекса;
- Оценка за активността, която проявява ученика в час /отношение към часа, редовно посещение на часа по спортен екип, не нарушава дисциплината в час/.

Забележка: В условия на епидемиологична обстановка, учителите по ФВС си запазват правото да променят изискванията за оценяване, съобразно наложените и изменящи се противоепидемични мерки.

1. Тестовите за физическа дееспособност:

Формира се една оценка от измерването на физическата дееспособност на учениците по система, утвърдена от МОН – 2019г.

Оценяването на резултатите се извършва по следния начин:

- 20 точкова скала;
- Шестобална оценъчна система.

2. Волейбол

Формира се средноаритметична оценка от успеваемост на начален удар и техника на изпълнение на включените волейболни елементи.

- Изпълнение на начален удар (сервис) – долен начален, горен начален
- ученикът има право на два опита по избор.

Оценката се формира по успеваемост на началният удар и по техника на изпълнение.

- Комплекс

- ученикът има право на три опита по избор.

Оценката се формира по успеваемост на комплекса от волейболни елементи и по техника на изпълнение.

3. Баскетбол

Формира се средноаритметична оценка от техника на дрибъл, комплекс от баскетболни елементи и наказателни удари.

- Дрибъл – на място, в движение, висок и нисък дрибъл, финтове.

- за време от 30 сек. оценката се формира по техника на изпълнение.

- Комплекс

- има право на три опита; формира се средноаритметична оценка от време за изпълнение на комплекса – успеваемост и техника на изпълнение на включените елементи.

- Изпълнение на наказателни удари.

- учениците имат право на 10 опита.

За оценка отличен 6 – от 6 до 10 реализирани коша

За оценка мн.добър 5 – от 5 до 4 реализирани коша

За оценка добър 4 – от 3 до 2 реализирани коша

За оценка среден 3 – 1 реализиран кош

Тестовете за физическа дееспособност:

- Бързина – бягане на 30 метра
- Издръжливост – бягане на 200 метра /свалково бягане/
- Скок дължина от място с два крака
- Сила – хвърляне на медицинска топка
- Ловкост - /т-тест/

Волейбол:

- Изпълнение на начален удар (сервис) – долен начален, горен начален

- Волейболно подаване с две ръце :

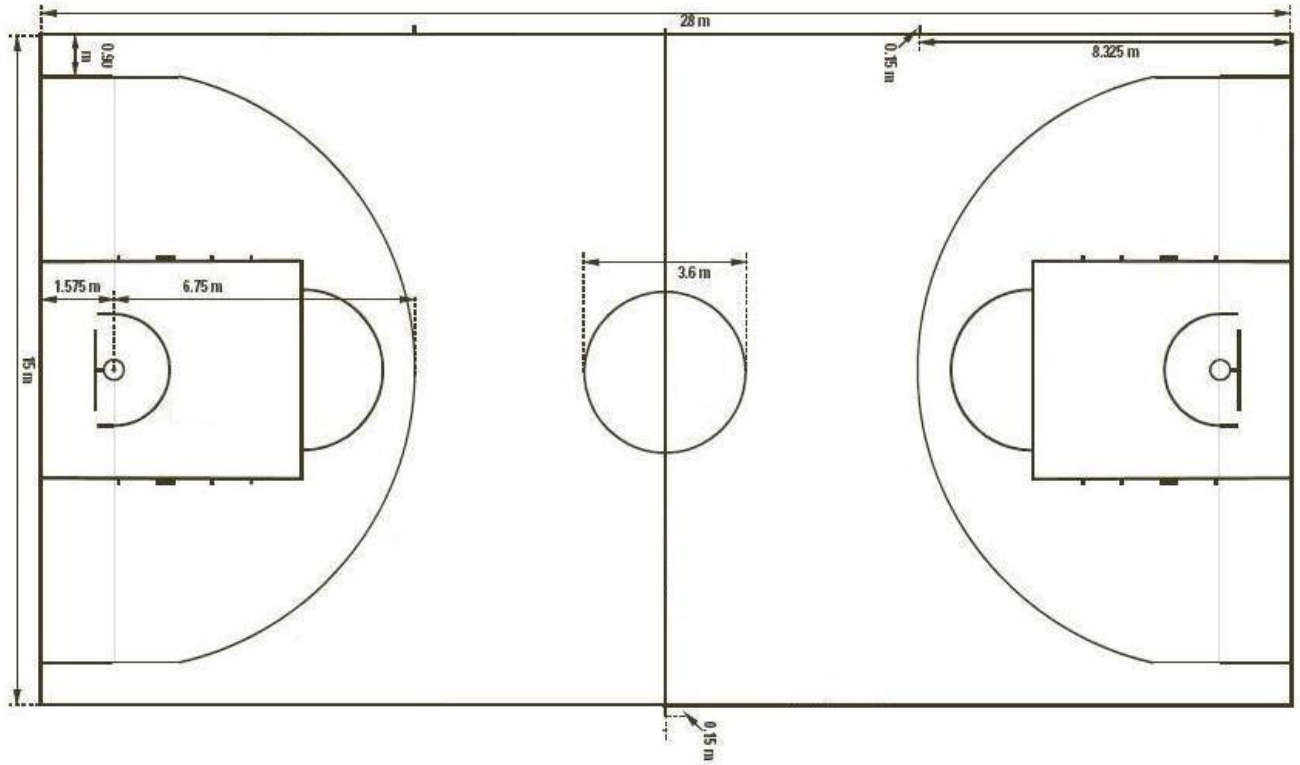
Комплекс:

Три последователни подавания с две ръце отгоре в движение напред. Следват три последователни подавания отдолу, без прекъсване на движението. Третото подаване отдолу е високо за забиване по посока на забиването.

Баскетбол:

- Дрибъл – на място, в движение, висок и нисък дрибъл, финтове.
- Ловене, дрибъл в движение, финтове, стрелба в движение с дясна ръка, борба за топката, подаване – ловене, дрибъл , стрелба от място.
- Изпълнение на наказателни удари.

Схема

VI. Оценяване по Музика

I. Специфични форми и методи за оценяване

Специфични форми и методи за оценяване по музика на постиженията на учениците са:

1. 60% - текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания).
2. 15% - оценки от контролни работи и тестове.
3. 25% - оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти и др.).

II. Формиране на оценка

1. Крайната оценка по музика е средноаритметична от основното съдържание на музикалното възпитание в общообразователното училище:

- 1.1. музикално-теоретични знания и
  - 1.2. музикални дейности - изпълнение (пеене) и възприемане (слушане и разпознаване на музикални произведения).
2. Учениците имат срочна оценка, която е и годишна, и се оформя въз основа на знанията и уменията на учениците по преценка на учителя.
3. Учебният предмет музика се изучава 18 ч. през първия/втория срок на учебната година.

III. Критерии

1. Писмени изпитвания относно музикално-теоретичните знания се оценяват въз основа на следните критерии:

- 1.1. Задълбочено излагане на фактите, в логическа последователност, придружено с необходимия коментар и анализ. Не са допуснати съществени правописни, фактологически грешки – Отличен 6.00.
- 1.2. Фактите са изложени в логическа последователност, но са допуснати някои фактологични, и правописни грешки или при някои факти и събития анализът не е направен задълбочено – Мн. добър 5.00.
- 1.3. Разгледано е основното съдържание, но анализът е ограничен по отношение на дълбочина и обхват, преобладават констатации на фактите, липсват изводи и обобщения. Допуснати са правописни, фактологични грешки – Добър 4.00.
- 1.4. Не е обхванато цялото съдържание на темата, нарушена е логическата последователност на изложението. Анализът е заменен просто с констативност. Съществуват сериозни фактологични правописни грешки – Среден 3.00.
- 1.5. Не се познава съдържанието на темата. Допуснато е отклоняване от съдържанието. Има груби фактологични грешки – Слаб 2.00.

2. Изпълнението на песен, слушането и разпознаването на музикални произведения, се оценява въз основа на следните критерии:

2.1. Изпълнение на песен:

2.1.1. изразително и точно изпълнение на песните с подходящо звукообразуване;

2.1.2. интонационно и метроритмично правилно изпълнение;

2.1.3. изпяване на песните с целия им текст.

2.2. Слушане и разпознаване на музикално произведение

2.2.1. разпознаване на музикални творби, опирайки се на слуховия си опит съобразно изразните средства;

2.2.2. свързване на изучавани музикални творби с техните автори, отчитайки епохата, стила и направлението в музикалното изкуство.

IV. Нормативни документи

Оформянето на оценките при изпитване на учениците по музика се извършва съгласно нормативни документи на Министерството на образованието и науката:

1. Държавни образователни изисквания;

2. Учебни програми за общообразователна подготовка по музика;

3. Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците.